

Allmänningar och Stråk

att göra gemensamma rum

Karin Grundström
Mathilda Rosengren
Redaktörer

A&S
Allmänningar & Stråk

Boken har finansierats genom Formas Nationella forskningsprogram för
Hållbart samhällsbyggande Nr. 2019-01923

ISBN 978-91-527-9594-1 (pdf)

© Författarna, 2024

Utgivare: Allmänningar & Stråk: Malmö

Layout: Karin Grundström, Mathilda Rosengren och Edith Grundström

Att observera Parisisk parkpraktik

Square George Cain

Karin Grundström

På båda sidor om staket

På baksidan av stadspalats och mellan tätbebyggda kvarter i Marais finns historiska trädgårdar och små parker – *squares*, *jardins* och *places* – som är öppna för allmänheten. Place Royale, mer känd som Place de Vosges, är den mest omskrivna och frekventerade, men här finns även små parker för vardaglig användning: Square Georges-Cain, Square Léopold de Achille, Jardin Lazare-Rachline, Jardin de l'hôtel de Sully, Jardin des Rosiers-Joseph-Migneret, Clos des Blancs-Monteaux, Jardin de l'hôtel de Sens och Square du Temple. Dessa små parker kallas inte för "park" på franska utan för *jardin* eller *square*. Franskans *jardin* betyder trädgård, vilket kan härledas till att flera av dessa gröna rum historiskt har tillhört olika kloster, stadspalats eller institutioner (Dumsay-Rabineay, Gastaldi & Serchuk, 2019). Det engelska ordet *square* började användas under slutet av 1800-talet då den engelska landskapsplaneringen hade stort genomslag i Europa och i Paris (Faveton, 2017).

Sedan 2019 har jag vid ett par tillfällen varit gästforskare vid svenska institutet i Paris, beläget i Marais, och har haft förmånen att både njuta av och studera de små parkerna i kvarteret. I Sverige är de flesta parker öppna för allmänheten dygnet runt. Det är främst botaniska trädgårdar, folkparker och parker vid museer som kan ha murar, plank och besöks-tider. Men i Marais är ett utmärkande drag för de små parkerna att de är omgärdade av såväl staket som strikta regelverk. De öppnar på morgonen när en vakt kommer och låser upp grinden och de är stängda nattetid. Om det förekommer oväder, som åska, kraftiga vindar eller ihållande regn, stängs grindarna och besökarna måste lämna. Varje dag kommer vaktmästare och sopar grusgångarna, tömmer de stora sopt

tunnorna och uppmanar besökare att följa regelverket. Samtliga parker har sirliga, smidda järnstaket med utsmyckningar mot gaturummet och dessutom mindre staket inuti parkerna som skydd för statyer och växtlighet.

Staketet är intressanta eftersom de samtidigt begränsar och möjliggör en gemensam användning i ett tätbebyggt och tätbefolkat stadskvarter. Ofta tillskriver vi materiella ting, som exempelvis staket, vissa primära "funktioner". Stake-tens primära funktion är att de stänger ute och stänger inne; de finns till för att skydda växter och för att hålla besökare borta under natten. Den primära funktionen är förhållandevis tydlig, men det finns även andra aktiviteter som pågår i anslutning till staketet. Ett mer komplext begrepp för funktion är "affordance" (Gibson, 1979), vilket ofta översätts till "erbjudande" på svenska. Enkelt uttryckt innebär det att ett staket, eller ett bord eller en stol, har fler användningsområden än just det primära; en trästol kan användas för att sitta på men den kan även användas för att stå på eller så kan den användas som ved till en brasa. Genom affordance – de användningsområde som ett tings fysiska utformning erbjuder i relation till användarens behov och förmågor – kan flera olika tolkningar och möjligheter framkomma genom hur ting används och hur de hindrar respektive underlättar olika former av användning.

Med fokus på Square George Caïn på rue Payenne genomförde jag observationer och analyser av några av de små parkerna i Marais. Square George Caïn används av boende och besökare och det är en av få parker där även hundar är välkomna. Observationerna genomfördes mellan klockan 8 och 10 på morgonen samt på eftermiddagen mellan klockan 15 och 17 vid flera olika tillfällen under två veckors tid i maj månad 2022. Syftet med undersökningen var att undersöka Parisisk parkpraktik i Marais; på vilka sätt erbjuder de små parkerna, trots sin begränsade yta och reglerade användning, plats för en rad aktiviteter? Vad stängs in och vad hålls ute? Hur används parkerna och hur begränsas respektive utvidgas användningen genom staket och regleringar?

Observationer från Square Georges-Caïn

Torsdag 19 maj 07.50 – 10.00

07.30. En ung kvinna sitter på sockeln till staketet och äter yoghurt ur en burk i väntan på att parken ska öppna.

07.50. Parkvakten anländer på flakmoppe, han lossar kedjorna runt porten och låser upp hänglåset. Parken är därmed öppen för allmänheten.

En man stannar till och låser fast sin cykel vid staketet i närheten av det stora fikonträdet.

08.10. Hundar och deras människor anländer. En kvinna går in i parken, sedan en man, ytterligare människor anländer allteftersom för att morgonrasta sin hundar. Hundarna springer, hoppar, skuttar på bänkar, leker med varandra och jagar varandra. Människorna scollar på sina mobiler, dricker medhavt kaffe, tappar upp vatten från vattenfontänen till hundarna, plockar upp efter hundarna och kastar skräp.

En kvinna går in genom grinden, sätter sig på en bänk och börjar prata i telefon.

Skyltar vid gräset meddelar att det inte är tillåtet att gå på eller ligga ner i gräset. Tydliga, överstrukna figurer visar positioner som besökare inte får inta. En man lägger sig i solen bredvid skylten. En annan man sätter sig i gräset i skuggan under ett träd.

En man – troligtvis en turist – går ett varv runt den centrala planteringen och betraktar parken i sakta mak.

08.45. Fler personer går in i parken, med eller utan hundar. Flera sitter och läser, antingen i en bok eller på en platta.

Fler hundägare och hundar som hoppar anländer kontinuerligt samtidigt som tidigare besökare vandrar vidare.

En kvinna stannar vid staketet och fotar fikonträdet.

En annan kvinna stannar och betraktar fikonträdet en lång stund.

Torsdag 19 maj 15.00 – 17.00

15.10. En skolklass med ett tjugotal barn i åtta-tio års ålder anländer till Square George Caïn och stannar en halvtimme. En lärare tar fram ett skynke ur sin ryggsäck och breder ut skynket på gruset. Barnen verkar inte särskilt intresserade av att sitta ner utan använder tiden till att springa runt och skutta. Endast ett par barn sitter en stund på skynket.

Idag är det varmt och många personer sitter på bänkarna i skuggan under de stora träden.

16.40 Det börjar regna. Grupper och enskilda skyler sig från regnet genom att ställa sig under de stora träden. Någon röker och någon står och väntar på att regnet ska upphöra..

Fredag 20 maj 08.00–10.00

08.05. idag är det regnigt och blåsigt och färre personer rastar sina hundar.

Någon har ritat två bilder på kartong och satt upp bilderna genom att trä kartongen mellan spjälorna i järnstaketet.

Bilderna väcker intresse hos några personer som går förbi på gatan.

De stora träden skyddar människorna från regnet, hundarna bryr sig inte lika mycket utan rusar runt på gräset bakom staketet inne i parken.

Fredag 20 maj 15.00–17.00

15.00. Square George Caïn är stängd, parkvakten har varit här och låst grinden, troligtvis för att det regnar och blåser.

16.20. En skolklass väntar på trottoaren längs med parken, barnen klättrar och sitter på staketet. De väntar en halvtimme och ger sedan upp och går vidare.

17.10. Några personer som tänkt rasta sina hundar står utanför de låsta grindarna. Hundarna sliter sig och tar sig in mellan spjälorna och rusar runt inne i parken. Deras ägare försöker locka tillbaka hundarna till gatan utan större framgång.

Det börjar åska. Parken är stängd hela eftermiddagen och kvällen.

Fredag 27 maj 08.00 – 10.00

08.30. Parkvakten sopar bort löv och småskräp från grusgångarna och klipper de små gräsremorna av tjockt gräs.

08.40. En grupp med ett tio-tal äldre, rullstolsburna personer besöker Square George Caïn. Personalen som kör rullstolarna stannar vid blommorna i planteringarna och ställer sedan rullstolarna i de stora trädens skugga. Idag är det ovanligt varmt för årstiden.

08.45. En man med brutet ben sätter sig på en bänk med sitt utsträckta, gipsade ben framför sig.

Hundar och människor går in och ut ur parken, dricker vatten och pustar ut i skuggan.

Längst in i parken sitter ett par unga killar spelar schack på stenbordet med schackrutor.

Maraïs-kvarteret och Square George Caïn

Kvarteret har fått sitt namn efter det franska ordet *marais* som betyder träsk. Ett stort område utmed Seines högra sida utgjordes ursprungligen av ett träsklandskap som började bebyggas under 1200-talet. Här etablerades flera klosterordnar, som exempelvis tempelriddarnas orden Maison du Temple och klosterorden Saint Martin du Champs (Madestrand, 2021). Den våta marken dränerades och odlades genom klostrens försorg. På den plats där Square George Caïn ligger idag byggdes ursprungligen klostret Sainte-Catherine. På en av de äldsta kartorna över Paris, Plan Braun från 1530, syns klostret beläget vid den innersta stadsmuren, på en stor yta som idag utgör åtta kvarter mellan gatorna rue du Parc Royale och rue St-Antoine. På kartans syns både klostret med en kyrka, några mindre byggnader och stora muromgärdade odlingar. Nästa avbildning av den nuvarande parken förekommer på Plan de Bâle från 1553, en karta som i perspektiv visar ett stadspalats uppfört 1545 med en muromgärdad trädgård vid gatan rue des Paiens (Dumsay-Rabineay, Gastaldi & Serchuk, 2019).

Under 1500- och 1600-talen bosatte sig adeln i Maraïs och lät uppföra flera stora stadspalats, så kallade *hôtel*, med innergårdar och trädgårdar (Madestrand, 2021). Under denna period anlades Place Royale, numera känd som Place de Vosges, i anslutning till Henrik IV residens. Platsen var först en yta för tornerspel, men omvandlades över tid till en plats för festligheter och rekreation för adeln. Kungens palats och de kringliggande byggnaderna, alla uppförda i samma stil, invigdes 1612 (Mazeran, 2000). Stadspalatsen där nuvarande Square George Caïn är beläget, köptes av greve Michel de Peletier de Souzy, som på platsen lät uppföra stadspalatsen l'hôtel Le Peletier de Saint-Fargeau 1688–1690. Grevens stadspalats sträcker sig över kvarteret, med entrén och innergården mot rue de Sévigné och trädgården mot rue Payenne (Musée Carnavalet, 2023). Stadspalatsen finns avbildad på Plan Turgot 1734–1739, den sista handritade kartan över hela staden Paris. På denna karta syns stadspalatsens trädgård avbildad med en central plantering omgärdad av parterrer och vad som ser ut som en pergola längs med rue Payenne (Bretez, 2013). Flera av stadspalatsen i Maraïs uppfördes med innergårdar och trädgårdar anlagda enligt renässansens och barockens stilideal med buxbomshäckar och parterrer i strikta geometriska mönster. I slutet av 1700-talet, efter

franska revolutionen, och i början av 1800-talet flyttade de välbärgade från kvarteret för att bosätta sig i områden som Faubourg Saint-Honoré och Saint Germain.

Under 1800-talet skedde en stor satsning på att utöka andelen parker i Paris. De nya parkerna anlades i samband med George Eugène Haussmanns omvandling av staden. Paris invånare behövde tillgång till rent vatten, till frisk luft och skuggande växtlighet – *de l'eau, de l'air, et de l'ombre*. Under ledning av Haussmann gavs Jean-Charles Alphand i uppdrag att rita nya parker i engelsk stil, vilket var ett önskemål från Napoleon III som tillbringat sin exil i England och då inspirerats av den engelska stilen. Alphand ritade parker som anlades i Paris utkanter, som exempelvis Boulogne, Vincennes och Buttes-Chaumont. I stadens äldre delar skapades även mindre park-rum, *square* och *jardins*, i samband med de torg, avenyer, statyer, bänkar och grönska som ingick i den nya stadsplanen (Faveton, 2017). Maraïs-kvarteret fick inga nya parker, men det finns spår av att även Maraïs påverkades av omvandlingen. Place de Vosges, som varit exercisplats började se ut som idag under 1800-talet. 1825 fick platsen sina stora fontäner och de träd som planterades 1783 började ge skugga (Mazeran, 2000). Maraïs-kvarteret började förfalla under 1800-talet och kom att bli hem för judiska familjer och arbetare samtidigt som mindre tillverkningsindustrier tog plats på innergårdar och i de nedgångna stadspalatsen.

Det var först under 1960-talet som renoveringar i Maraïs påbörjades genom en satsning av kulturminister André Malraux. Svenska staten köpte Hôtel de Marle 1965 och efter en omfattande renovering invigdes svenska institutets 1971 (Madestrand, 2021). Maraïs-kvarteret är idag bland annat känt för sina restauranger, barer, muséer och konstgallerier. Flera av stadspalatsen, är idag muséer eller institut öppna för allmänheten; här finns bland annat Picasso muséet i Hôtel Salé uppfört 1659; Centrum för nationella monument beläget i Hôtel de Sully uppfört 1624-1630; Paris stadsmuseum ligger i Hôtel de Carnavalet uppfört 1548-1560 och svenska institutet i återfinns i Hôtel de Marle uppfört 1560.

Square George Caïn

Flera av de forna stadspalatsens trädgårdar är öppna för allmänheten; dels är de tillgängliga via muséer och institut och dels i form av små park-rum tillgängliga från gatan. Ett av dessa små park-rum är Square Georges Caïn som är en del av Paris stadsmuseum. Stadsmuseet, Musée Carnavalet, består av två tidigare stadspalats l'hôtel Carnavalet och l'hôtel Le Peletier de Saint-Fargeau (Musée Carnavalet, 2023). Istället för att Square Georges Caïn är stadspalatsets Le Peletier de Saint-Fargeaus privata trädgård (Bretez, 2013) är den sedan 1931 en allmänt tillgänglig park med entré från rue Payenne. Namnet har parken fått från George Caïn som var intendent på Paris stadsmuseum under perioden 1897-1914 (Musée Carnavalet, 2023). Arkeologiska fynd och delar av historiska monument är placerad i parken och längs angränsande murar. Här finns kolonner från Catherine de Medicis palats i Tuillierierna, den tidigare entrén till Hôtel de Ville och en bronsstaty från 1800-talet (Faveton, 2017). Rosor och blommor är planterade i en cirkel i parkens mitt, stora träd skänker skugga och ett gammalt fikonträd breder ut sina grenar. Utformningen, med en central, cirkulär plantering finns avbildad redan på Plan de Bâle från 1553 (Dumsay-Rabineay, Gastaldi & Serchuk, 2019). Square Georges Caïn är belägen lite vid sidan av de stora turiststråken och kanske därmed en plats lite i skymundan, samtidigt som parken är välbesökt av hundägare, förbipasserande och en del turister.

Utökad användning och tillgänglighet över tid

På Square George Caïn, och i flera av de små parkerna, syns fortfarande en planmässig symmetri från tiden då de anlades. Trots detta har nutida aktiviteter, i form av jogging, lek i sandlådor och på gräsmattor, motion på ute-gym och rastning av hundar kunnat ta plats i den historiska stadsmiljön.

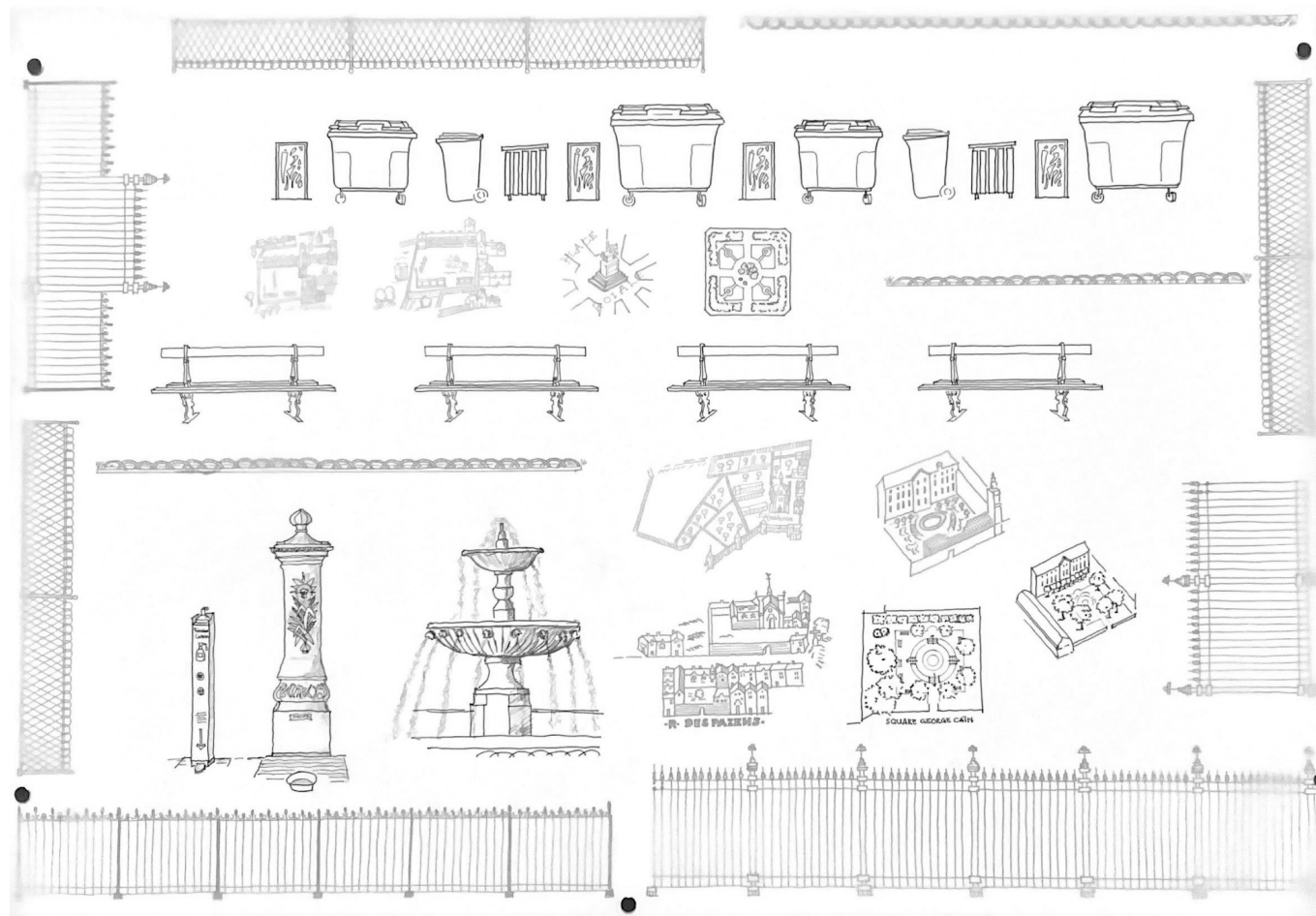
Planer, planteringar och reglering av användning

Parkerna erbjuder en möjlighet till varierat rörelsemönster, den begränsade ytan och det strikta regelverket till trots. Vid tidpunkten för observationerna överskred vissa besökare regelverket och fann nya, kreativa användningsområden.

Det finns gott om skyltar som påbjuder vilka beteende som är önskvärda och påverkar vilka aktiviteter som fortlöper. Förbuds- och informationsskyltar är uppsatta vid alla grindar och ingångar till parkerna. Skyltarna markerar om det finns en lekplats, huruvida hundar är tillåtna och huruvida det är en *Eco-Jardin*. Det finns fler förbudsskyltar än skyltar som visar vad besökare har möjlighet och tillåtelse att göra. Det är inte tillåtet att cykla, att sparka fotboll, att dricka alkohol, att spela hög musik, att röka, att ta med sin hund, att plocka burkar ur soptunnor, mata fåglar eller sitta på gräset. Användningen påverkas även av det dagliga underhållet. Parkskötare låser upp grindarna och stänger parkerna på kvällen, de sopar upp löv och kvistar, håller rent och snyggar till och ber besökare flytta sig så det går att sopa eller räfsa i gruset. När åska och regn drar in över staden låser de alla grindar för att förhindra att någon skadar sig, de stänger för allas säkerhet – *pour votre sécurité* – enligt skyltar på plats.

Parkernas utformning påverkar aktiviteter och rörelsemönster. Flertalet av de små parkerna bär spår av den *faiblesse* för symmetri som förekom när parkerna anlades. Här finns klippta buxbomshäckar i sirliga mönster, här finns figurklippa buskar – topiarier – och träd planterade i raka led med kronorna klippta i rektangulära former. I några av parkerna har även friväxande träd och buskar planterats, allt bakom staket av varierande höjd. De ljusa grusgångarna är också anlagda i geometriska mönster, ofta runt en central staty eller plantering. Även gräs omgärdas av olika typer av staket och regler. På Square George Caïn är gräs, buskar och det stora fikonträdet skyddade bakom ett lågt staket.

Människor är i stor utsträckning hänvisade till att röra sig på grusgångar. Även om utrymmet är begränsat är grusgångarna utformade så att det går att röra sig på olika sätt, att promenera runt och inte enbart rakt fram som på de smala trottoarerna i kvarteret. Barn i en skolklass går i raka led längs med gatan rue Payenne men tillåts sparka boll, springa och leka i den lilla Square George Caïn. Trots förbudsskyltar är det några besökare som solar sig i gräset och tar med vin till sin picknick. Vuxna går några varv runt rosenplanteringen, stannar och beundrar det stora fikonträdet och luktar på klängväxterna längs staketet. På Place de Vosges spatserar människor under träden, det finns ett litet ute-gym och det finns även personer som tar en joggingrunda under träden.

Förändring av användning och utseende på Square George Cain och Place de Vosges från 1530 till 2020-tal. Bänkar, soptunnor och vattenfontäner är idag de stadsmöbler som kontinuerligt brukas och därigenom blir till ett slags noder i parkerna.

Stadsmöbler för vatten, skugga och vila

Samtliga små park-rum har bänkar, soptunnor och vattenfontäner – stadsmöbler som erbjuder vatten, skugga och vila. Det pågår en slags kontinuerlig, urban park-koreografi mellan dessa tre stadsmöbler, vid de tider då observationerna skedde.

Tillgång till vatten var en av de centrala delarna i den satsning på parker som genomfördes av Jean-Charles Alphand under andra delen av 1800-talet (Faveton, 2017). Vatten är fortfarande på 2020-talet en central punkt i parkerna. På Place de Vosges hämtar en flicka vatten i en hink till det sandslott hon bygger. På Square George Caïn står dricksvattenfontänen i ett hörn längst in i parken. Vid sidan om vattenfontänen finns en flitigt använd vattenskål för hundar. Flera parkbesökare fyller sina vattenflaskor med dricksvatten.

Bänkar är en annan viktig stadsmöbel i parkerna. Även bänkarna var en del av att tillgängliggöra parker och stadsmiljöer för parisarna under slutet av 1800-talet (Faveton, 2017). Idag står de flitigt använda, grönmålade träbänkarna utplacerade i rader på jämna avstånd, och när utformningen på parken tillåter, är bänkarna placerade mitt emot varandra i en halvcirkel eller kvadrat. På Place de Vosges finns en bänk med ett ryggstöd som kan vändas åt två olika håll. Bänkarna används för att sitta och läsa en bok, lyssna på musik, prata med någon, kolla mobilen eller ta en paus under en promenad. Hypotetiskt skulle det gå att ta en tupplur, men under observationerna är det ingen som försöker sig på just den aktiviteten. Troligtvis är det inte tillåtet, även om det inte finns någon särskild skylt som deklarerar förbud mot att sova på bänkar. På Square George Caïn är det även hundar som använder bänkarna som hoppbräddor, medan barn däremot, verkar ganska ointresserade av att sitta ner.

Soptunnor är ytterligare en viktig stadsmöbel. Medan såväl dricksvattenfontäner som parkbänkar är vackert utformade saknar soptunnorna samma gestaltningsmässiga omsorg. Stora, gråa soptunnor med gröna lock står vid alla entréer till parkerna. De är försedda med hjul, vilket underlättar tömningen som parkvakterna sköter om. Det finns även små soptunnor med trälistor på utsidan, men de verkar inte ha räckt till utan har kompletterats med stora tunnor. Trots att soptunnorna är så stora, blir de ändå inte framträdande

element i parkerna. Flera av de som besöker Square George Caïn under observationerna genererar skräp i någon form. Vissa äter medhavd lunch eller picknick och kastar förpackningar, andra plockar upp efter sina hundar, och åter andra röker och behöver kasta cigarettpaketet.

Bänkar, soptunnor och vattenfontäner är de stadsmöbler som kontinuerligt brukas och därigenom blir till ett slags noder i parkerna. De verkar erbjuda de mest användbara aktiviteterna för besökare på plats. Vissa använder alla tre stadsmöbler medan några personer använder två eller enbart en. En person som sitter och äter lunch på en bänk slänger skräp i soptunnan, en annan person hämtar vatten till sin hund och sätter sig på en bänk, en tredje person dricker några klunkar vatten och kastar skräp på vägen ut från parken.

Staket som stänger ute och stänger inne

Sirliga, svartmålade gjutjärnsstaket hägnar in nästintill alla parker i Maraïs. Det förekommer några gathörn med planteringar som inte är inhägnade, men i övrigt är det gängse att staketet medverkar till att samtidigt stänga inne och stänga ute.

Det framkommer tydligt att det är människor som stängs ute. Indelningen i skillnaden mellan öppettider dag och natt är tydlig, människor får inte vistas i parkerna vissa tider. Men samtidigt har staketet fler funktioner än att stänga ute, de erbjuder en mängd andra aktiviteter för människor. En ung kvinna sitter och äter frukost på fundamentet till staketet vid Square George Caïn under tiden hon väntar på att parken ska öppna. Någon har satt upp "kartong-graffitti", kartongskivor inträdde mellan spjälorna i staketet, som vissa av de förbipasserande lägger märke till. Staketet fungerar som cykelställ där cyklar kan kedjas och låsas fast. Barn klättrar och hoppar, de klättrar upp på staketet när människor promenerar förbi. Staketet blir en klätterställning för barn i en skolklass som väntar på att parken ska öppna. När barnen väl är inne i parken ger staketet skydd mot trafiken på gatan när barnen leker och sparkar boll.

Staketet är också ett effektivt skydd för växter. Nästintill all växtlighet är skyddad av ett staket. Från gräsmattornas små bambu-liknande halvböjar till meter-höga staket som omgärdar planteringar med buskar, blommor och träd. Det är

enbart enskilda träd och trädalléer som inte är omgärdade av staket. På Square George Caïn är gräs, buskar och rosenplanteringarna samtliga bakom låga staket. Den enda växtlighet som inte skyddas av staket är träd. Träd står i raka rader, stam efter stam, tre i bredd på Place de Vosges. Människor sitter på bänkar och promenerar under träden, navigerar på grusgångar mellan lyktstolpar och staket. På Square George Caïn står några stora träd utanför staketen invid bänkar för att skänka skugga.

Kanske är en konsekvens av staketen att fåglar och småkryp erbjuds fler möjligheter till överlevnad. Nya skyltar om vikten av biologisk mångfald och vilka småkryp och fåglar som trivs i parkerna markerar en ytterligare aspekt av vad parkerna förväntas erbjuda på 2020-talet. Hundar, likt människor, tillåts besöka parkerna under dagtid. Men även när parken är stängd och otillgänglig för människor, tar sig några hundar in genom att pressa sig igenom spjälorna. Hundarna hoppar, springer och slåss i parken medan deras hussar och mattar står utanför staketet och ropar och lockar förgäves. De nya skyltarna meddelar att det, utöver hundar, finns hackspett, kråkfåglar, koltrast, nattskugga, tusensköna, klöver, näva, sniglar, fjärilar, grodor, svampar och vild åkermus. På Square George Caïn kuttrar duvor i trädtopparna, småfåglar kvittrar och i parken intill finns en liten plantering med vallmo och vilda gräs som ska locka till sig insekter.

Parisisk parkpraktik i Marais

I Marais finns inte några allmänningar, i betydelsen allmän och gemensam användning av en plats, som ett historiskt och fortfarande pågående fenomen. I Marais sker i stället en gradvis omformulering och utökning av tillgänglighet och användning samt en viss påminnelse om vilka aktiviteter som en gång funnits på plats.

De medeltida klosterträdgårdarna som först anlades på den vattensjuka marken har bebyggts genom historien och det finns få, om ens några, spår av de medeltida trädgårdarna. Det är stadspalatsens historia och renässansens trädgårdsideal som än idag kan skönjas. De strikta geometriska trädgårdarna anlades för att betraktas ovanifrån, som en vacker utblick från palatsens insida. De klippta häckarna och mattor

av gräs och blommor har över tid förändrats från betraktelserum till aktivitetsrum för besökare. Användarna tänjer på hur utrymmet kan användas och nya aktiviteter läggs till över tid. Idag finns här flera av den urbana medelklassens rekreativitetssåsom gym, lekplatser för barn, pingisbord, små kiosker med försäljning sommartid, platser för picknick och utrymme för träning. Det finns till och med några personer som joggar på Place de Vosges, jag räknar inte antalet rundor men det måste vara väldigt många när en sida av parken endast mäter 133 meter. Den vanligaste aktiviteten under observationerna är, föga förvånande, att promenera. Kanske beroende på utformningen av dessa små park-rum med sina ljusa grusgångar och trädtrader, påminner parkerna om 1800-talets flanerande och spatsierande. Det finns en flanörsutformning som inbjuder till, och kanske nästan kräver, att besökarna spatsierar i sakta mak och njuter av utblickar och av luft, vatten och skugga.

Några korta observationer kan inte rymma alla anledningar som människor har för att besöka parkerna eller alla de aktiviteter som kan ta plats. Vid observationerna fanns en variation i ålder och en viss variation av olika användningsområden. Det bör tilläggas att Marais är ett välbärgat område med mycket turister vilket inverkar på hur parkerna används, regler och öppettider innebär även att människor stängs ute och att oönskade personer hålls borta. Inom ramen för dessa begränsningar regleras vilka som har tillträde till dessa platser och därmed vilka erbjudande, eller *affordances*, som konstrueras. För de som har möjlighet att besöka platser som Square George Caïn, utgör parkerna ett slags urbana vardagsrum som, trots sin begränsade yta och reglerade användning, inbjuder till en parkpraktik som samtidigt är återhållsam och överskridande i relation till gaturummet. Här erbjuds en urban parkpraktik för besökare som sitter på en bänk och äter lunch eller dricker kaffe, som promenerar, pratar med bekanta, strosar och som ser ut att njuta av träden, grönskan, fåglarna, och det gamla fikonträdet. Det finns soliga platser och platser i skugga, här finns även dofter från rosenrabatten och från vatten i fontänerna. Här finns inga odlingsbäddar för grönsaker eller fruktträdgårdar, men trots allt, en liten ansats av att skapa ängsmark och växtlighet som kan erbjuda en möjlighet även för småkryp att tänja på gränserna för allmän tillgänglighet.

Referenser

Bretez, Louis (2013). *Plan de Paris dit Plan de Turgot 1734 –1739*. Éditions Feuilles.

Dumsay-Rabineay, Juliette, Gastaldi, Nadine, och Camille Serchuk (red.) (2019). *Quand les artistes dessinaient les cartes. Vues et figures de l'espace français Moyen Âge et Renaissance*. Archives Nationales Paris.

Faveton, Pierre (2017). *Square, Parcs et Jardins de Paris. Guide de découverte du patrimoine*. Massin.

Gibson, James, J., J. (1979). *"The Theory of Affordance". The Ecological Approach to Visual Perception*. Houghton Mifflin.

Madstrand, Bo (2021). *Amitié: Svenska Institutet i Paris – en kärlekshistoria*. Svenska institutet.

Mazeran, Alain (2000). *Place des Vosges*. Imprimerie Nationale.

Musée Carnavalet (2023). Deux hôtel particuliers. L'histoire de Musée Histoire de Paris Carnavalet. [<https://www.carnavalet.paris.fr/le-musee/lhistoire>. Hämtad januari 2024]